

Voorwoord

Geachte lezer, gewaardeerde geïnteresseerde in ons Bavelse Kerkhof,

Stichting Kerkhof Bavel is opgericht op 6 oktober 2021 met als doel het pareltje wat het oude Kerkhof in de historische kern in ons dorp is, oppoetsen en de aandacht geven die het verdient. Een Kerkhof vertelt namelijk de historie van haar omgeving. Zo ook in Bavel. Aan ons de taak om die herinnering levend te houden en zichtbaarder te maken.

Sinds de oprichting mogen we steeds weer positieve ontwikkelingen melden. Grotere zoals het herstel van hekwerk, voegwerk van de schansmuur, restauratie van de grafzerken die tegen het kapelletje staan. Maar ook kleinere. Zoals de aandacht die vele nabestaanden geven aan de graven van hun dierbare overledenen. Schoonmaakbeurt van de stenen, plaatsen van plantjes en bloemen, opknappen van het naambordje van de dierbare.

Het doet ons goed dat we als stichting blijkbaar bij zo velen de juiste snaar hebben geraakt.

In deze editie weer tal van wetenswaardigheden in de periode die ligt tussen het nu en de nieuwsbrief van augustus jl.

Veel inspiratie en leesplezier toegewenst.

Jac van Gils

Voorzitter Stichting Kerkhof Bavel

voorzitter@kerkhofbavel.nl

☎ 06-52883373

Lichtjes op Allerzielen, 2 november 2023

Wil jij ook eens een kaarsje aansteken?

Een kaarsje aansteken doe je voor iemand die je mist of die je sterkte wilt wensen. Soms wil je laten zien dat je aan iemand denkt of hoop je dat het goedkomt.

Ons oude Kerkhof in het centrum van Bavel is elke dag open om even te denken wie er niet meer is of onze steun nodig heeft. Vanaf 09:00 uur tot zonsondergang.

Op 2 november zelfs tot 21:00 uur. Op die dag is het namelijk Allerzielen.

We staan dan stil bij alle mensen die er niet meer zijn. We geven ze een lichtje mee, zodat ze weten dat we nog steeds van ze houden en dat we hopen dat het goed met ze gaat.

We willen je vragen om op 2 november eens naar ons het kerkhof te lopen. 's Avonds zie je dan een zee van lichtjes. Misschien wil jij zelf dan ook een kaarsje aansteken voor iemand die er niet meer is en die je mist.

Lantaarn

Je vind het mogelijk ook leuk om een lantaarn te maken en dan mee te brengen waarin jij jouw kaarsje wilt laten branden? Dan weet je zeker dat hij niet door de wind uitgeblazen wordt 😊. Voorbeelden van hoe je zo'n lantaarn maakt vind je [hier](#).

Neem je ouders mee en breng ook licht naar het kerkhof. Zien we je dan?
Dankjewel

Boom van het jaar 2023

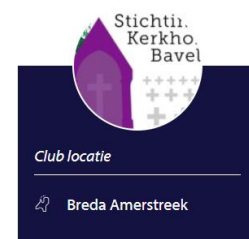

Helaas, 'onze' mooie boom kwam niet door de selectie voor de verkiezing van Boom van het Jaar 2023. En uit de twaalf bomen (per provincie één) is uiteindelijk de [Marialinde](#) uit Oisterwijk verkozen als Nederlandse inzending voor de Europese verkiezing Tree of the Year in februari 2024.

Volgend jaar een nieuwe poging, maar daarvoor zijn echt uw verhalen nodig!

Rabo Clubsupport actie

Deze jaarlijkse actie heeft het mooie bedrag van €180,78 opgeleverd dat wij kunnen gaan gebruiken voor het plaatsen van een bankje op het kerkhof.
Hartelijk dank voor uw stem!

Oproep, 80 jaar bevrijding

In oktober 1944 werd Bavel door Poolse soldaten bevrijd van de Duitse overheersing. Enkele Poolse bevrijders die bij de verdere bevrijding van Nederland gesneuveld waren vonden op ons kerkhof een tijdelijke rustplaats.

Tijdens en na de Tweede Wereldoorlog lieten vier inwoners van Bavel het leven als gevolg van die oorlog. Het gaat om:

- Gijsbertus Gerardus Johannes (Bertus) van Arendonk (*graf 443*)
- Johannes Cornelis (Jan) Bastiaansen en zijn vrouw Cornelia Maria (Corry) Bastiaansen-Oomen (*graf 444*)
- Petrus Hendrikus (Piet) Graumans (*graf 445*)

Hun graven zijn ook virtueel te bezoeken op onze website via deze [link](#).

Vanwege de bevrijding, die volgend jaar 80 jaar geleden plaats vond, willen we graven van de burgerslachtoffers restaureren. En op de plek waar gesneuvelde Poolse soldaten hebben gelegen willen we een herdenkingsmonument plaatsen. We zijn op zoek naar mensen die ons hierbij willen helpen.

Hoe kun je ons daarbij helpen? Dat kan op de volgende manieren:

- Heb je informatie (verhalen) over de burgerslachtoffers of de gesneuvelde Polen die tijdelijk op het kerkhof hebben gelegen?
- Heb je informatie over de graven van de burgerslachtoffers, of ben je een familielid?
- Heb je foto's (evt. van een groep graven) waarop graf 444 onbeschadigd is te zien?

Wil je mee denken, mee helpen? We zien uw reactie graag tegemoet via info@kerkhofbavel.nl

Terugblik

Er valt weer wat terug te blikken dit keer.

Open Monumentendagen 2023

Op 9 en 10 september mochten wij (ondanks het hele warme weer) toch een flink aantal geïnteresseerden ontvangen en rondleiden over het kerkhof en de kerk die deze dagen ook geopend was voor het publiek. Weliswaar wat minder bezoekers dan voorgaande jaren, maar de interesse in de verhalen van en achter deze monumenten was groot. Wat ons betreft zeker een succesvol evenement waarin de historische verbinding die tussen beide Bavelse monumenten bestaat nu ook duidelijk zichtbaar was.

Prinsjesdag

De oud-prinsen van Baviaonenland kregen een prinselijke rondleiding op het kerkhof op de derde dinsdag in september. Toine, de smid, Jansen nam de hoogheden mee voor een rondleiding met Hans van der Zanden als verteller.

Vanzelf kwamen veel bijzondere Bavelse verhalen voorbij. De conclusie was opnieuw: het kerkhof is een geschiedenisboek van het dorp. Ter afsluiting werden de heren ontvangen in Dorpshuis 't Klooster voor een heerlijke trappist.

Bent u ook geïnteresseerd in een rondleiding? Er zijn verschillende arrangementen mogelijk. Neem contact met ons op via info@kerkhofbavel.nl, of bezoek onze [website](#).

Nog gezocht: 73 bidprentjes

Afgelopen periode hebben we weer een gemist bidprentje mogen ontvangen. Nu van **Elizabeth Pijnen-de Bree** ([graf 109](#)), geboren op 6 maart 1889, overleden op 25 juni 1977. Het prentje is aangeleverd door Mw. Karin van Oort-Jansen.

Het prentje én het verhaal hierachter leest u in de volgende nieuwsbrief.

Schildering in de kapel

U heeft hem vast meer dan eens gezien, de schildering in de kapel (ook wel bekend als baar- of dodenhuisje). Tijd voor wat achtergrondinformatie over dit waardevolle Bavelse monument.

Na de voltooiing van de nieuwbouw van de Heilige Maria Hemelvaartkerk in 1887 (schuin tegenover het kerkhof) werd in 1888 de oude Brigidakerk die toen op het kerkhof stond, afgebroken. Stenen van de oude kerk werden onder andere gebruikt voor de bouw van het baarhuisje en de (ondiepe) kapel.

In 1897 bracht kunstenaar Nüsselein voor fl200,- de schildering in de kapel aan, bestaande uit:

- (onder) Christus aan het kruis geflankeerd door de HH. Maria en Maria Magdalena,
- (boven) in de spitsboog de verrezen Christus met engelen en enkele apostelen.

Tussen beide afbeeldingen staat de Latijnse tekst: "Ego sum Resurrectio et vita" (ik ben de opstanding en het leven).

Bij de modernisering van het katholieke geloof en haar gebouwen in de zeventiger jaren van de vorige eeuw, werd de schildering weggewerkt achter wit stucwerk. Hetzelfde gebeurde overigens in de Heilige Maria Hemelvaartkerk. De kleurrijke christelijke afbeeldingen verdwenen.

In 1988 werd er vanuit de Gemeente Nieuw-Ginneken, waar Bavel als kerkdorp toen deel van uitmaakte, een werkgroep geïnstalleerd die zich in moest zetten voor de Monumentenzorg in de gemeente. Ook de Kerkhofkapel en (de verdwenen) schildering kwam in beeld. Een oproep geplaatst in het Weekblad van Nieuw Ginneken volgde: "Welke kunstschilder durft het aan om de schildering (aan de hand van een oude foto) terug in beeld te brengen."

Jan de Koning (kunstschilder uit Ulvenhout) meldde zich om het herstel te verrichten. Vanuit de oude foto van gemeentebode Jan Grauwmans ging hij aan het werk.

Het resultaat is te zien en te lezen in het artikel op onze website, ook weer uit [Weekblad van Nieuw-Ginneken \(25 oktober 1989\)](#). Op 24 juni 1990 leverde Jan het kunstwerk op. Zijn initialen en datering zijn nog te zien op de huidige schildering.

Recent heeft Jan op verzoek van Stichting Kerkhof Bavel de staat van het schilderwerk (33 jaar oud) geïnspecteerd. Hij kwam daarbij tot de voorzichtige conclusie dat:

- de kleuren vervaagd waren;
- het verfwerk op diverse plekken losliet;
- de verf aan het verpoederen was.

Jan is inmiddels kunstenaar in ruste en kan het nodige restauratiewerk daarom zelf niet meer uitvoeren. Door de Stichting zal daarom contact gezocht worden met afdeling Erfgoed en Monumenten van de Gemeente Breda om de staat van het monument onder de aandacht te brengen.

Wordt vervolgd.

Rest ons om Jan van harte te bedanken voor zijn uitgebreide terugblik, aangeleverde documentatie en zijn deskundige oordeel.

Verhaal vrijwilliger

Elke nieuwsbrief willen wij u laten kennismaken met één van onze vrijwilligers. Na Cris, Toine, Gerard en Erwin is nu de beurt aan Hans van der Zanden.

Ben jij een originele Bavelaar, Hans?

Geboren in Tilburg, maar al sinds mijn 9e woonachtig in Bavel. Ik voel me dus wel zo.

Ben hier getrouwd en woon in Bavel met echtgenote Aline en twee zonen. Werken doe ik in Oosterhout waar ik lekker op de fiets heen kan.

Ben altijd al verbonden geweest aan de kerk in Bavel: via misdienaar, acoliet en notulist voor het parochiebestuur nu al zo'n 25 jaar koster. Op dit moment ben ik druk bezig met de voorbereidingen voor de Bavelse dorpsquiz, een jaarlijks terugkerend feestje.

Ik heb vanaf de lagere school een grote interesse in geschiedenis, vooral familiegeschiedenissen vind ik fascinerend. Als kleine jongen ging ik al naar het Rijksarchief in Den Bosch om mijn eigen familiegeschiedenis uit te zoeken. Mijn familiestamboom gaat terug tot rond 1440. Die nieuwsgierigheid naar hoe een dorp er vroeger uitzag, hoe de verhoudingen van mensen in zo'n dorp waren is de reden waarom ik archieven, zoals begraafboeken e.d. blijf doorspitten.

Wat maakt dat jij je inzet voor het kerkhof in Bavel?

Elk kerkhof vertelt verhalen. De geschiedenis van een dorp kun je aflezen van wie er begraven zijn en wie verwant is aan wie (er ligt hier trouwens massaal schoonfamilie begraven). De grote zerken vooraan trokken me als kind al. Natuurlijk is veel verloren gegaan, veel is omgewoeld in de loop der jaren, de oude Brigidakerk is immers afgebroken. Maar wie zijn in die kerk begraven? Dat is waar ik nu mee bezig ben. Zelfs in de tijd dat de Brigidakerk een hervormde kerk was, zijn er nog mensen rond de kerk en in de kerk begraven. De begraafboeken laten de kosten zien: 6 stuivers (armere mensen) of 6 guldens (rijke stinkerds). Wat zou het mooi zijn om eens met een grondradar het kerkhof te kunnen onderzoeken naar de contouren van die oude kerk.

Hans geeft het stokje door aan Peter van Engelen en Frie Marcelis

Nieuwsbrief in nieuw jasje

De nieuwsbrief was toe aan een grondige vernieuwing om in de stijl van de website te blijven. Het resultaat ligt voor u. Wat vindt u ervan? Alle reacties zijn welkom via info@kerkhofbavel.nl

Colofon

Nieuwsbrief 9, oktober 2023

Redactie

Jac van Gils

Liesbeth van Poeijer-Bosman

Stichting Kerkhof Bavel

Bestuur:

Jac van Gils (vz)

Hans van der Zanden (secr.)

Cris Schaap (penn.)

Erwin Leppens

Vrijwilligers:

Patrick Bosman

Jurgen van den Broek

Peter van Engelen

Henk van Gestel

Ben Hulshof

Toine Jansen

Frie Marcelis

Gerard Oomen

Liesbeth van Poeijer-Bosman

Bezoek onze Website

<https://www.kerkhofbavel.nl/>

en vind ons op Facebook

<https://www.facebook.com/Kerkhof-Bavel-104410621933074/>

 Kerkhof Bavel
Nieuwbrief 9, oktober 2023

Contact

Neem contact met ons op via

✉ info@kerkhofbavel.nl

of

✉ voorzitter@kerkhofbavel.nl

✉ penningmeester@kerkhofbavel.nl